

MAGYAR VIDÉK.

Előfizetési feltételek:

Egy évre 6 frt.
Félévre 3 frt.
Negyedévre 1 frt. 50 kr.
Egy szám ára 6 kr.

A lap kiadói címe: **Nobel Armin** könyvkereskedésében van, hová az előfizetéseket küldendők, minden egyéb küldemény is csak oda czimezendő.

SZÉPIRODALMI, ISMERETTERJESZTŐ

ÉS

TÁRSADALMI KÖZLÖNY.

Megjelenik: minden Szombaton.

Hirdetések

négyszet centimetryi tér szerint számítatnak. — Egyszeri beiktatás ára minden négyzet centiméterért 1 krajczár. — Bélyeg külön 30 krajczár. — Előfizetőink kedvezményben részesülnek.

Nyit tér petisoronként 10 kral számítatnak.

Pápan, 1880. szept. 22.

Van öröm Israelben, vagyis azon kárörrendő egyesek szívvilágában, kik ha lapunk vezérére körül kifojthatték ezébravivó működésüket — akkor büszke önértékű óhajtott nyombusa alá jutottak. Legalább azt hiszik.

Sokat küzdött lapunk rövid multja dacára, mert azon független, — semminemű privát érdekeket föl nem istenítő irány, őszinte és leplezetlen nyilatkozat — melyet egytől-egyig igazságszerető vezérok — bátran vallott, irtó harezot indított követetett írnyunk és főképp annak képviselői ellen, a hét főbűnök királya az irigység.

Nem akarjuk taglalni ez újabb vívmányát a titkos munkálkodásnak — mindenkit meggyőző feleletünk, hogy lapunk napjai — a lap-pangva szárnyaló efféle hírek dacára — sin-esenek megszámálálva.

Résen állunk elvünk legkomolyabb szózatál azon a napon, melyen a nemzeti lét korszaka egy fontos lépést fog majd tenni.

A szőnyegét alólunk hasztalan kísérlik lépdelni. akaratélyünk lelkesedett kezével állunk azon, amál is inkább, mert a közelgő képviselőválasztási mozgalnak kétségkívül szilárd hűségét, rendíthetetlen törekvést és fontos szerepet várnak tőlünk.

Et si fractus illabatur . . . a haza szent nevében a kötelesség érzete, egy kedvezően

forduló aera küszöbön küzdésre szólít ben-nünket!

Beléltünk mélyen a titkos tanok könyvébe, tág alkalmunk nyílt üldözött helyzetünk független védelmének ideje alatt, tudjuk bölcsezen, hogy minden „távol szó“ oda volt irányozva, miszerint mi a nyiltérről leszorítva az egyoldalú irány képviselője előtérbe nyomulhasson, s könnyű szerrel sikere lehessen a senki által meg nem támadott apostolokodásnak.

„Jelek lesznek az égen“ — mondja a szent írás, és mi környezetünk egén láttuk a vészes jeleket, s könnyű volt kitalálnunk e jelek mit jelentenek.

Ránk nézve azonban az ellenséges érzelmektől forrongó kedélyek munkája korántsem csapás, hanem jótékony ellenhatás, — utmutató a helyes uton, irányító nemes ezúlnk felé!

A „Budapest“ ezínd napilap kanalkodó, buvár újdondásza, reménylők, — ha a helyzet ezen tudatával bír vala, nem teszi „érdekes megjegyzés“-féle epythetonnal kisérőleg Bánfi János polg. isk. igazgató mint negyedik szerkesztő visszalépését — birrovatában.

Mindegyik szerkesztő kényszerbefolyás üdzoata lett, az ellenfelek azon kecses hiedelmében, hogy így saját eszmék áramlata azon mederbe tereli a megszorult közönség véleményét — hol őv akarja a vizet.

Ismét keserű csalódás a jutalunk. Még idejekorán temők a leleplezést, de

ütni fog órája, mikor az általános érdekek mérlegezését a sajtó hivatása leend eszközlöni. Egy nem várt esemény kifejlődése meg fogja értetni t. olvasó közönségünkkel a velünk folyton — folyvást éreztetett pressiót.

Minden erőmegfeszítése a működni meg nem szűnő ellennyomásnak csak szikra a már ugvis lobogó tűzre, mely bekövetkezendő alkalommal jótékony melegével megvédi honpolgári érdekeinket a dermesztő fagy ellen, de sebet éget a már most számító elvek apostolain.

ÉS ez nem soká kékik!

A vélemények önkénytelen köztudomásra jutnak s kell is, hogy jussanak, akkor napnál fényesebben az is kiláglják, hogy mily tényezőzt képvisel lapunk, s mennyire üdvös szolgálatt követeli fömaradását.

Utóvégre pedig a tökeletesedés korának nem az a jelszava, hogy a sajtót, mint nyilvános és független bírját a különféle nézeteknek és irányelveknek el kell nyomni s így kevesbiteni, hanem igenis választva és karöltött tevékenységgel annak életet adni s hatalmas hivatásához képest gyúmolítani tartozunk.

Hova jutna a peres fél, midőn tisztá igazsága meggyőződésében el lenne marasztalva, ha egy második magasabb formúra nézve legalább reménye föl nem maradhatna?

Pedig így állunk a sajtóval szemben is. Eszme-eszmét, nézet-nézetet teremt, fejleszt és bírál.

T Á R O Z A :

Egy hatalmasnak utolsó szerelme.

(C. del Negro után: Hajnal Géza.)

(Vége.)

A minister átvette a levelet, szája s homlokához vitte, elbocsátotta a hírnökök, gyorsan hintájába ugrott, annélkül h. házirosváson ellenvetése s kérdéseire válaszolt volna.

A Schubra sctányhozi útjában megállt a pasa a táviránál s titkára által következő sürgönyt adott föl:

„Mebruhki rabszolganó még ma külön vonat Kairóba szállítandó.“

A beteg rabszolganó még azon éjjel megérkezett Kairóban.

Az orvost másnap reggel sürgős ügyben a pasához hívták. Szobájába lépve, őt lázas izgatottságban találta. A mások oly nyugodt férfit most felindultan járt szobájában fel s alá.

„Wallah!“ kiáltá az izgatott a belépő elé. „Ő szép, lihetetlen szép. Miért nem mondatd soha, hogy Haremen egy ily kineset rejt magában? Ő csakugyan egy Mebruhki (áldott — áldott alak s annak profétájától.“

„Mebruhki!“ szólt ijedten az orvos.

„Igen, Mebruhki. Kairóban van, ama szobában.“

„Magán szobában, pasa?“

„A szerelmes gyakran egyetlenegy pillantást

által keletkezik!“ *) felelt a minister izgatottan. Való egy mondat.“

„Azonban még valób: ez?“ Elriasztotta „mádkáját, s azután utána szaladt.“ *)

Ez is igaz — azonban most menj be s gyógyítsd meg!“

Az orvos akaratlanul mosolygott ezen parancs fölött, hogy azonban mindjárt komoly hangon folytassa: — „Mebruhki állapota az utazás következtében rosszabbá lett“

„Hallgass“ vágott a pasa haragosan szavába. „Még kell gyógyulnia -- hald? Kivány bármit megfogom adni, csak gyógyítsd meg! Mebruhkinek élni kell. Jaj neked, ha megegyeszer merészled mondani hogy állapotta aggodalomgerjesztő! Most pedig siess hozzá!“

Először úgy tetszett, mintha a természet teljesíteni szándékoznék a nagy férfit parancsát. Nem tudható, hogy a légváltozás v. az orvoslás okozta-e, hogy a szép teremtés sorvadása egyszerre véget ért. Mebruhki esodálotts gyorsasággal látszott felüdülni.

Százszor napjában meglátogatta a pasa a búhajos betegeket, hogy hogylétéről tudakozódjék, s hogy megtudná kívánságait, s mindig hozott Mebruhkinek ajándékokat, v. ritka virágokat, izletes gyümölcsöket ugyszintén értékes pipircikeket, csillógo ékszereket, ajándékok, melyeknek a rabszolganó nem kevéső örvendett. Róza szájaeskájának egy mosolygása, sötét szemének egy villanása boldoggá tették a szerelmes férfit.

*) Arab példa beszéd.

Mi pedig a társadalmi gyengeségek megrovására, az igaz és jó védelmére továbbra is résen állunk a sajtó rendelkezésének eleget téve — nem riadva vissza sem fenyegetéstől, sem egyéb hajsztól! C y a n c a l i u m.

Az iparügyi enquete.*)

A magyar és horvátországi kereskedelmi és ipar-kamrák egyetemes gyűlése nyolcz napon át tanácskozott azon iparügyek felett, melyek évek óta a magyar iparosság gyűléseinek és körvényeinek tárgyai képezik. A gyakran éles vitaközléseket az érdekeltek körök élénk érdeklődése kísérte, és ha bár Kemény Gábor miniszter csakugyan azért hívta össze az enquete-ot, hogy ne csak a hangulatot ismerje, mert hiszen ezt rég ismerheti, hanem, hogy tanuljon és az ország minden részéből egybegyűlt szakemberek véleményét figyelembe vegye: akkor a miniszter előkote alatt és első tanácsosainak részvételével mellett folyt tanácskozás gazdag anyagot szolgáltatott a törvényhozás elé terjesztendő sürgős javaslatok egész sorozata számára.

A közönség megszokta a kamarák tagjait a conservatív kerület és iparos elemek képviselőit tekinteni. Talán erre volt tekintettel a miniszterium is, midőn a közel 600 szaktiszteltet képviselt mint első iparos-congressus kiválasztott mindeket előtt a mindig loyális és soha nem turbulens kamarák reortáján akarta átbojtásítani.

S mily meglepetés vált a miniszterre és tanácsosaira (Matlekovits államtitkár, Keleti és Németh min. tan. Schuierer és Herich oszt. tanácsosok voltak mind végig jelen) mindjárt az első ülésben? A budapesti kamra néhány képviselőinek kivételével a vidéki kamarák lateiner titkárai és többi nagyrészt nemetajuki delegáltjai tudományilag oly „reactionárius” nézeteket hangoztattak, aminek az iparos gyűlésekben is csak elvéte vergődhettek tulsulya. Senki sem akar ugyan elvben az iparszabadságon kárt tenni, azonban kereskedők úgy mint iparosok és „vezetők” titkárok Debreczenből és Kolozsvárról ép úgy mint Sopronból Zagrábból vagy Zengről egyaránt constatáltak az önálló ipartörvény korlátozatlan-ságának pusztító hatását és egyaránt az iparos kvalifikációján vétek a remediumot megtalálhatni, tehát a 13 próbás czésheselen birnevében álló oly rendszabályban, amely a múlt évi iparos gyűlésben lett először, és ott is a mindig vezetéknek ellenére határozatát emelve.

„Önálló kézműiparos csak az lehet, a ki igazolható képes, hogy megkezdendő iparát tanulta, — onyiból állt a II-ik orsz. iparos gyűlés „leg-reactionáriusabb” határozata és különböző variánsokban ezen kiválasztott nyert a kamarák enquete-ban is kifejezést. Az elvre nézve nyilvánult meglehetősen egyértelműségét persze azonnal nézeteknek szanaszét ágazása váltotta fel, míhelyt a kézműipar és a kis ipar és nagy ipar közti határvonal meghatározására valamint arra került a sor, hogy hát miként lehessen, már t. i. modern szellemben és értelemben igazolni azt, hogy valaki az iparát tanulta.

Jóval inkább rokon mederben mozogtak a nézetnyilvánítások a kivételi módokat részleteire nézve is az iparszervezet kérdéseimél és még törpebbé vált a kisebbsége azoknak, a kik nem a kötelező ipartörvények kimondásával vétek az oly iparszervezetnek alapjait megvetetni, mely a jelen térség desorganizáció helyébe a tan- és munkaviszonyokban rendet s foglalmat képes legyen helyreállítani, s mely képes legyen egyszersmind a szel-

lemi és szabkeli haladás legfőképen irányadó céljait köllőg előmozdítani.

A kérdés lényegét okserően nem az képez-hette, kimondásuk-e „elvben” kénszer iparosság vagy nem, hanem felruházásuk-e az ipartörvény által bizonyos autonóm felgyelmi és hatósági jogkörrel vagy nem? Ausztriában semmit sem er a társulati kénszer, mert az egész intézmények ott neres tartalmaz, Németországban pedig mihamarabb abszurdumokra fog vezetni a Prinzipienreiterelől feltartott társulási szabadság azon teljes czékhiváltások mellett, melyekkel a bírodalmi gyűlés újabbban az „Imnug”-okat felruházta (mester-vizsga, kizárólagos tanoncz tartási jog stb.) Tehát kénszertársulásra van szükségünk, de megfelelő hatósági jogkörrel.

A kamarai enquete-ban tulsulyban voltak a vélemények, melyek a társulati kötelekbe az összes névleges iparosokat, tehát úgy kézműiparosokat mint gyárosokat, épen az ipari haladás és a tan-és munka viszonyokban való feyelem érdekében bevonni kívánják; ugy szinten csak kevesen ellenezték a társulati feltegyelt jogát a tanoncz-tartás és ipariszkollá felett, ingerentiját a tan-és munkaviszonyokból eredő vitás kérdések feletti szakbíráskodásba, a munkakönyvek kötelező behozatálát, felgyelmi ügyekben való bírsgoiaisi jogot stb.

A felveendő tanoncz tudjon legalább írni olvasni, a felszabadítandó tanoncz pedig igazolja az esti és vasárnap iskolá látogatását, erre nézve az enquete tagjai meglehetősen egytértettek; kevésbé azon további javaslatra nézve, hogy a tanoncz-vizsga is kötelezővé téssek, oly értelemben azonban, hogy az eskás a mesterséghez tartozó legszükségesebb műhelybeli ismeretekre és fogásokra terjedjen ki.

A segélypénztárakra nézve a többség az iparos segéd munkások hozzájárulását kötelezőg kívánja kimondatni.

Kivánatosnak mondatott továbbá, hogy ugy a felszabadult, mint a gyárbeli segéd munkások a 18 éves korig az esti és vasárnap iparisokká látogatásuk törvény által kötelezessenek. (Persze előbb kellene lenni ily iparisokká!)

Az ipartörvény reviziójára vonatkozó kérdéponctok elintézése után a kamarai egyetemes gyűlés sokkal könnyebben haladt a napirendre kitüntetett többi kérdések megvitásával, s principiális ellentétek is ezután csak mennél gyerebben merültek fel.

A milyen gyakori, ép oly felesleges az az elvetés, hogy a kézműipar hanyatlásnak és az iparos proletariátus elszaporodásának nem az ipartörvény az oka. Hát nem is egyedül az az oka, hanem hogy a teljes elzülőtségnek nagy része van a kézműesség hanyatlásában — számba vehető gyáripart nyugati értelemben pedig nálunk még eddig csak a nagyító fény láthat — ezt csak azok tagadhatják, a kiknek osztrák-magyar gazdasági álláspontjukkal össze nem fér annak beismerése, hogy még az egészen lokális piacot is, a melyről a mi kisiparunk leszorult nem a magyar, hanem az osztrák gyáripart foglalja el.

Nagyon szomorú dolog biz az, hogy nálunk ipartörvényekkel kipi parhoktá csnálni, — de ki ennek az oka? És nem-e sokkal jobban állana az autonóm tarifás vámközösség híveinek, a könnyű lélekkel agyonkiegészített iparfejlesztési nagy eszközök silány kárpótlással legalább az ipari organizáció harmadrendű eszközöiről gondoskodni? A ki pedig itt is mindenütt osz tályá rdeket, nem pedig állami feladatokat és nemzeti érdeket lát, az persze átmithatja a kelet piaczaival ugyanazt a ma-

gyar ipart, mely Magyarországon sem versenyre képesítő intézményeket, sem védelmet, sem piacot nem talál.

Habár a vásárok nem csupán az iparosok és a kereskedők kedvéért vannak a világon, hanem a termelő és fogyasztó nagy közönség minden egyéb rétegei nem kevésbé vannak érdekelve, mégis semmiféle gazdasági szempontból sem látszhatnak tarthatóknak az idevíg állapotok, már t. i. hogy ez országunk okvetlenül szüksége legyen évenként 5276 országos vásárra és vagy felszázazer hetivásárra, melyek egy kamarai tag kalkulusa szerint évenként annyi munkanapot abszorbeálnak, hogy évekre átszámítva e munkanapok száma százezeren évet tesz ki! Hogy a vásárok, hogy másként számítások szerint évenként 6 és fél millió kocsit és 53 millió öngyön fordul meg, hogy Csenger községnek 16 országos vásár tartására van engedély, de szégyenlen többsz, mint tizenkettőt megtartani, hogy Pápa környékén 2—3 mfnyai területen 23 helyen van országos vásár és még egy esomé „bucsu”-vásár stb. — a szabad munka és forgalom „ilyetén hipertrophiaját csakugyan nem teheti indokoltá semmiféle nemzetgazdasági postulatum.

Az enquete nem is késett meglehetősen egyhangusággal a vásártartási engedélyrendszernek azon elvek mellett szabályozását sürgetni, melyek a mult évi iparosgyűlés határozatait közt is helyt foglalták, s mely szerint ugy újabb vásárok engedélyezéséről, mint az 1848 óta kormányengedély mellett szerzett vásárrajogok korlátozásánál az egyes városok és községek termény- és áruforgalmi központi minőségét legyen irányadó; e megszorítások azonban ki nem terjesztetvén a specialis jellegű barom-stb. vásárokat. A hetivásárokon az iparezkek eladásának rendszerint a helyi ipar és kereskedelem való korlátozása tekintetében szinten annál kevésbé merül fel véleménykülönbség, mivel az osztrák és német-bírodalmi törvények is nyújtkák a lokális üzletforgalomnak e csekély kedvetest.

A házalást egészen kielégítőg szabályozza a nálunk is törvényes hatálylyal bír 1852-iki Han-sirpatent. A sikföldre nézve a többség nem is látotta szükségének továbbmő korlátozó rendszabályokat, de igenis szükséges volt a figyelemzetés, hogy a kormány gondoskodjék a törvényes szabvány végrehajtásáról, legalább is az által, hogy az illetékes hatósági községek tudomással birjanak az ellenőrzés és feltegyelt körüli törvényes kötelezőségeikről. A mi a városokat illeti, az eddigi praxis rendszeresítésével a törvényhatósági joggal bír s. kir. városoknak feltétlenül, a többi s. kir. és rendezett tanácsú városoknak pedig a helyi forgalmi viszonyok figyelembe vétele mellett adandó kormány engedély az iparezkekkel való há als eltilthatóságára.

A vándoraktár- és vándor „Ausverkauf” utleteket illetőg a tervviselő helyi ipar és kereskedelem jogosult védelmére egyéb remedium nem volt található, mint e legtöbb esetben szédelgésen alapuló üzleteknek arányos állami adóval és külön községi illetékekkel való terhelhetése, a német bírodalom legtöbb államaiban legújabbban törvényesített praeventiv jellegű módokat alkalmazásával.

A kereskedelmi és iparkamaráról szóló 1868: VI. törvényczikk reviziója a kamarák képviselőinek mintegy házi ügyet képezvén, könnyű volt egytértelműséggel elérni a javaslatok hosszú sorozatára nézve, melyek természetesen, a kereskedelmi és iparkamarák egységes szervezetenek hangsúlyozása mellett az intézmény hatáskörének és autonómiajának kiterjesztésében kulmináltak.

Élénk vitára adtak alkalmat azon érdekelte

*) A „Magyarországon” megjelent cikk sorozatának ezikró ur által lapunk számára készített kivonata.

ben lecsendesült a város, mely a Haremben oly ijjesztő nérvéket kezdett ölteni. — A pasának is kímélettel akarta tudtára adni, hogy minden pillanatban bekövetkezhetik a régi állapotban visszacsésés, mely életveszélyes volna Mebrukhira nézve. A pasa mosolygott ezen nyilatkozatnál, először gondolta azt, hogy az orvos kétségbejótóleg keveset tud. És ezen fordulat csakugyan beállott, azonban ezt nem vette észre a szerelmes pasa.

Egy gyönyörű estén a diván szélén állt, melyen a szeretett, illatos fehér ruhába burkolt rab-szolganó heverészt. A pasa néhánék egy, mindenféle gyöngyök s rubinokkal telt aranytojást ajándékozott. Ennek tartalmát öntögeté Mebrukhi egyik kezéből a másikba, miattl nagy fénylő, fekete oldala mellett levő férfim esütygek, ki először beszélt előtte szerelemről, s a jövőre szebbnél szebb légvárakat építtet.

A fal hosszában futó divánokon, mely a sátor-szerű, befüggönyözött ágygyal, a sötétbarna, fa arany s kék arabeszkkel díszített szobának burtozatát képezte ezen a vadgalamb színű ataszlób készült kereveten, melynek egyik szélét s a rab-szolganó foglalták el, festői rendtelenségben szét-szorva heverének az ajándékok, melyekkel Croesus beteg kedvesét omlalmozta, tarka színekkel játszó selyemlőnyök, tejfehértégű brüsszi szövetek, értékes csipkék, villogó drága kő ékszer, aranyékszerek,

fejéke, nyakraválók, brillantokból, kézi tükrök értékes keretekben, szines virágkoszorúk, babák, a legkülönbözőbb alaku czukorszeleneczk s mindenféle escesce-bece.

A kitért ablakokon keresztül behatolt a légy, a virágzó rózsakert illatától terhelt lég s a lenyugó napnak sugarai a szép rab-szolganó rózás arany fénylő vették körül. Kívül a purpur fénytől körül folyt pálmák lassan lengő ágai között susogott a szellő; belül csendes, egészen csendes volt. Mindketten hallgatának. Ö Mebrukhira borult szeméi az ő esillogó „fekete gyémántjaiba” valónak merülve.

Végre hosszu halgatás után Mebrukhi megtörte a csendet, s a pasa utolsó szavait bágyadt hangon ismételte: „Ha láttál volna, ugy-e előbb szeretted volna?”

„Igazat beszéltél?”

Drága kövek s igaz gyöngyök kiesusztak a felkelőnek öléből s lassan esőrgyöz estek le a márványpadozatra.

„Igazat mond’am Mebrukhi!”

„Oh csak előbb láttál volna meg engem!” lihegő ő, miattl halálos sápadtság fedé be arcját s visszaesett nyughelyére. Hangos fájdalom kiáltással veté magát a pasa az elalélt alakra.

Az orvos, ki eddig némán állt a szoba egyik szögletében, felemelkedett, s lassan közeledett az

„Althoz megfogja kezét, de ezen kéz egy halot keze volt.”

„Halva!! Halva!!” hörög a miniszter. Néhány pillanattal későbbben a pasa, a Khedive oldalánál egy elegáns hintóban áll. A Khedive előjött, hogy együtt kikocsizhassanak. Ily kívánság, parancs.

A hintó az új izmali negyeden, a Nil hidján, fel a Geziereh sétányon vágatott keresztül, s a királyi palota előtt állott meg. Egy tiszt odalépett s a miniszter vállára tevéen kezét, így szólt: „Ön a törvény nevében foglyom.”

A Khedive ismeretes pénzszükségétől kénszerítetté valódi keleti gondatlansággal elhatározta, minisztere s ifjúkori barátjának kincseit hatalmába keríteni, sőt magát is eltenni láb alól. Na, hogy Ismail Saddik gyanuszkodjék, s hogy menekülésre gondoljon, az hatalmas király egész az utolsó pillanatig, míg csak át nem adta őt az öröknek, a legfőbb barátságot tetetett irányában. Ezután mindjárt Felső-Aegyiptomba szállítatta, a nélkül, hogy megengedte volna neki, hogy elbucsuhaszék nejei s gyermekeitől, s midőn a Nil utazás közben a pasa meghalt, sokan mérgezéssel gyanusították a királyt.

Most azonban a Khedivet is elérte a sors keze. Ugyanis Khedivet elűzték Aegyiptom trónjáról.

tek, melyek a gazdasági élet számos terén lépten nyomon folmerülnek és a kereskedő és iparos körökét gyakran erős érdekarcban egymással szemben találják.

A mennyire jogosultan ragaszkodik a kereskedés mindahoz, a mit a szabad forgalom és „laissez faire laissez passer” tanai állították és társadalomról reklamálnak, ép oly kevéssé fog valaha az ipar ellenkező irányú, de ép oly jogosult követéséről egy talpalatnyit is tágitani. Ha tehát a két érdek sohasem fog találkozni a vámaügylek terén, és csak ritkán a hitel- vagy közlekedési kérdéseknél, és ha például az állami szűkeletekkel felelősen a hazai ipar mindig más követésekkel előállani, mint a kereskedés: másfelől bajos belváni, miért illesse meg a kamarák kereskedő tagját egyenjogú ingerentia az iparszervezetből folyó szakknevelés, figyelemi és felügyeleti teendők körül, épugy, minthogy nincs ok, miért képeznek a sókfélé egészen specialis kereskedelmi érdeket intézkedések az iparosokkal való közös tanácskozás tárgyát. És mégis a kamarai egyetemes gyűlés az egyes osztályok autonómiajában gyűlés csak oly mérvű szélesítéséről sem akart hallani, a milyen szükségesséti consequentiáját képezi azon számos új iparszervezeti agendáknak, melyekre éppen a jelen enquete nagy többsége a kamarák hatáskörét kijeljesíteni kívánta, — azon tetszetős éreztetésre támaszkodva, hogy éppen az együttes tanácskozás fogja az érdekonfliktusokat kiagyentelni vagy mérsékelni, és hogy ha az iparos elemek államgyámokodási aspiratióra csak jótékony befolyással lehet a kereskedők szabadabb gazdasági látköre, viszont a kereskedői karra sem maradhat néhéz hatás nélkül az iparosok jóval tulnyomóbb magyarsága és nemzetiségi irányja.

A kereskedelmi miniszter zárbeszédében teljes meglepődést fejezte ki a nyolcz napi tanácskozások menete és eredménye felett, és csakugyan a fentiekben tárgyilagosan összegezett eredmény megféle azon várakozásoknak, melyeket az így összealkotásu szakértekelethez méltányosan költi lehetett. A miniszter nem akarta, hogy többségi vélemények alapján a tanácskozás anyagi egyes kérdések felett megállapodásokra jusson, hanem szakértői magánvéleményeket akart hallani és „beeset anyagot” gyűjteni.

B. Kemény Gábor miniszter ur különben a most már rendszerbe, ha még nem is paragrafusokba foglalandó anyagot még egy má sodik, mint mondják legutóbb képviselőkhöz álló enquete elé szándékozik terjesztani. A felolós miniszter és tanácsosai am tanjajának és informáltasságukat úgy, a mint azt jónak látják; de az is bizonyos, hogy az ipari szervezés oly sürgős és egyszerűsre annyira megérett feladatokat szab a kormány elé, melyek újabb hosszabb halogatást nem tűrnek. Még is oldhatják azokat most már minden nagyobb nehézség nélkül — ha akarja.

Ráth Károly.

Pápan, 1880. szept. 20.

Tisztelt szerkesztőség!

A „Magyar Viték” 74. száma részletes tudósítást hoz a f. évi szept. 8-án Győrött tartott nagyérdemű iparosgyűlésről, s egyszerűsre mind Leszlényi Imre tanár ur gyorsírói feljegyzései nyomán bő kivonatban közli Ráth Károly képviselő ur osztaltan figyelemmel kísért nagyhatalus beszédét. Mi csak köszönettel tartozunk úgy a f. szerkesztőségnek, mint a t. tanár urnak is úgyint iránti meleg érdeklődésért, ánde én, mint ki ana gyűlésen jelen voltam, lehetetlen, hogy helyre ne igazítsam — nem ugyan a sajtóhibákat, melyeknek ana tudósítás valóban ritka bősége és változatossága gyűjteményét nyújtja,*) — hanem azon egészen téves, részben egészen ferde idézeteket, melyek jóakarólag, és csak egyháztársaság in der Hitze des Gefechtes“ a győri iparosgyűlésnél vendégének számba adataknak.

Először is nem emlékszem, hogy a képviselő ur „ecsetelte” volna „fáradalmait és küzdelmeit a kézműipar érdekében,“ hanem arra igenis emlékszem, hogy utal arra, mennyire háladatlan és küzdelmes volt mindeddig azon közpályá, melynek egy évtized óta egész munkarejét szenteli, és mennyire kezd legújabb időben az egész nemzet érdeklődése és rokonszenve az iparügyek felé irányulni.

Másodszor egy szóval se mondta a képviselő ur az állam feladatának „a mthelyek, tehát a jelenlegi iparosok felségelyezését”, hanem a mthelybeli és iskolai szabotatás rendszeres előmozdítása mellett (a kötelező társulási alajján) kellő autonóm testületi és hatósági jogkörrel felruházott iparszerve-

vezet létesítését mondta a kormány és törvényhozás elődázhatlan feladatának.

Harmadszor egy árva szóval se említett, mert nem is említhetett fel egy olyan „tudóst, ki ezer meg ezer tudományos munkát összeviszsa olvasott” volna, és a kinek 1872-iki ipartörvényünket közzönnék, — hanem igenis utalt arra, hogy az említett törvény tudós szerkesztői nem saját hazánk viszonyai és bajai után indultak, hanem jóformán szörül szóra lemásolták az 1869. évben Németországban alkotott Gewerbe-Ordnung-ot. E mellett a képviselő ur nagy tiszteletét fejezte ki a tudomány és a tudomány bajnokai iránt, csakugyan a gyakorlati törvények terén első helyre állította a gyakorlati szakértőknél tapasztaltat és javaslatait.

Tért kérek becses lapjában a rövid helyreigazítások számára már csak azért is, mivel az iparügyeknek és azok előharcosainak folyton szaporodó ösztinte barátai mellett vannak még mindig az úgynevezett ellenel is, kik még sajtóhibákból vagy hiányos gyorsírói közleményekből is képesek kapitalistá csinálni.

hazafui tisztelettel

Az ált. ipartársulat elnöke.

CSARNOK?

AZ ikrek.

Novella.

Eckstein Ernő után.

(1. fejelet.)

Gazdaasszonyom esodálkozott, midőn másnap ismét megjelentem ajtaja küszöbén, mindazáltal fogadása barátságos volt, sőt felkért, hogy theáznék vele. Amának házai dolgaival vélt ellogalva csak egy fél óra múlva, mely — mint gondolni lehet — nagyon unalmas — s hosszasan folyt le reám nézve, derült s rózsás arccal lépett be hozzánk a mellék szobából és oly természetű szives köszöntéssel fogadott, hogy a Parerga s Paralipomea 382 a felett, mely a képmutató tetszelgésről szól, valóban zavarban jöttem s azon kérdés merült fel bennem, vajjon ana híres frankfurti bölcsész egy oly általános ítélet meghatározásánál az elhez szükséges tárgyilagossá — obiectivitágy felett rendelkezett-e s nem inkább alanyi — subjectiv- hangulat befolyása alatt állott-e? Talán — így calculáltam — szakácsnéja egyidejűleg két egymástól különböző egyén iránt viseltetett szerelmelen és igazságérzetében megsértett elmcldköd ezen egyéni eset feletti bosszankodását általában az összes nemekre átvitte.

Anna oldalam mellett helyet foglalván, beszélgetésünk hasonlíthatatlanul cöknebb fordulatot vőn. Éreztem, legalább érdekeltsgemnek jelentékeny fokozódását. Sok össze-viszsa esvegés után a német s angol irodalomra tértünk át. Leirhatlan esodálkozásimra Anna nemcsak legkomolyabb classicsainkat, hanem magát az Olympiát rázó, melyen s ránk homályosan gondolkodó Schopenhauer is olvasta. Mint egyezett ez össze a 377. §-al? A bölcsésznek e megzafolhatatlan tétéle: „Minden nő gyermekes, bárgyú és rövidlátó” tehát vagy egynehány nevezetesen kivételre nem áll, vagy pedig Anna egy égi tünemény, a természet egy esodája. S beszélgetés között mily bájosan néztek oly okos, tündöklő szemek! Képes lettem volna előtte térdre esni s őt imádni!

Nyolcz hétig hiában fáradoztam bölcsészeti fitymálásimra súlyos talpokat keresni. Még bírva-gyáltság vagy ösztiniséget sem tanusítottam iránta, ámbár egy nap sem mult el anélkül, hogy ne tanulmányoztam s ne szemlélttem volna legfeszültebb figyelemmel. Csak egy bajt vettem észre és ez megtette én magam feletti uralkodás halaldőfését: nevezetesen Anna szemlátomást jó indulattal viseltetett irántam, sőt kézszeritástam oly mértékben viszonzotta egyszer, hogy mintegy villamszikra futott át egész testemen.

Ennyire voltam véghetetlen szerelemtől — mely azzal fenyegetett, hogy minden viszontlatásnál négyzethatványra emelkedik — behalózza, lekiismeretem azon kinteljes gondolatól, — hogy ezen ártatlan nyugal lelkében irányomban reménytelen hajlamot s ösztönt szítottam — mardosva s győltörtetve: álltam az Ethica törvényszék előtt s el-

kellott hallgatnom, hogy ugy erkölcsi mint gyakorlati tekintetben mily semmirekellő vagyok!

Eneak tudata levert egészen. A sirás — Schopenhauer szerint — mi magunk iránti részvét által ébresztetik fel bennünk. Ha tehát valakinek, ugy nekem volt okom most könyöket hullatni. Egy szép este pamlogama le is levertem, úgy arozmat a vánkosok közé rejtettem és sirtam, mint egy gyermek, a kit atyja kérélehetetlen szigornysággal eltölt egy árva várt örömtől. Kedvelt dalunknak a hangjai:

„Isten meitsen, hogy ilyen szép lett volna, Isten meitsen, bár ne történt volna!”

Féleimbe zuktak elhagyott, zord hangulatom morajaként s lelkeket a lemondás keserű frömitálalora olyanira megtöltötték, miszerint nem láthattam be: csak hogyan támadhatott bennem, ha titkossá öntudatlanul is, valaha Ana bírására vágy? Nem volt-e élttem már elég óta más czél felé fordítva, mint csupán a mindennapi, földi boldogság felé? Szabad választásom volt ezelőtt: most azonban már egy Isten sem képes visszaadni szabad elhatározásomat. Nem térhettem többé vissza megtanulni azon mesterséget s művészetet, hogyan kell az embernek neje s gyermekei részére azra verejékével kenyeret szerezni: mivel nagyon soká álltam az ideák-eszmék — szolgálatban. De ha ezt tehettem volna is, ha életműviszteremet megváltoztathattam volna: szabadott-e tennem? Szabadott-e szellemem tehetségét ki nem fejtenem s használnom, hogy valami Primadonna fres fejébe a német stylistika, vagy a görög syntaxis szabályait s törvényeit belessem? Nem, sohasem! Nem lett volna-e ez a legszentebbnek elárulása, melyet az önmegvetés s kétségbeesés nyomban kísért? Lehetetlen! Magamra vállaltam már egyszer hitásvom teljesítését, mit, még ha a szívem ketté repedne is, végbe fogok vinni!

Lassan felemelkedtem, mint olyan, ki minden földi vágytól megszabadult s arra határozta el magát, hogy ezentul csak az érényes — asceticbölcs szerepét viendi. Keserű kinteljes óra volt ez, melynek mardosó fájdalomai soha el nem feletem, még ha oly öreg lennék is, mint Kant, ki minden metaphisika daczára 80 évig élt. Phantasiám e mellett a legkogytelenebb esing éjtő rajtam, a menyenyiben nehezen kipróbált lelkem elé oly képeket varázsolott, melyek valódi akaratommal a legmervevő ellentétben állottak. E komoly megnyugvás — melynek az által akartam érzékileg látható kifejezést adni, hogy ajkaimat erősen egymáshoz szorítottam — egyáltalán nem akadályozta, miszerint alattomos vágyam a jövőt lelkem elé varázsolja, miként alkulhatott volna az át, ha én a bölcsészlet magántanárává helyett például gyakorló orvos, vagy hittudor vagy pedig I. G. D. Bapst s társainál segéd lettem volna... Majd egy meghitt csaláld körében ércüm magam két gyengéd, legszibvirágzásban levő kartól átölelve, vídám gyermektektől körülfogva: és keblem ez érzéseknél kimondhatlan örömtől dagadt, ajkaim oly görcsösen rángatóztak, hogy boldogtalan tétovázásaimból testi — phisicai — fájdalom a sötét, örömtelen valóság világába rántott vissza.

Nehéz, méla — melancholicus — léptekkel, kezemet a hátamon tartva, jártam szobámban fel s alá. Ujra ismétellem magamban az oszthatlanság elvét — principium individuationis:

„A sókféltség csak látszat. A lény önmagában csak egy! Terítsd vissza Maja leplét, s ugy fogod találni, hogy ti ketten, Anna s te egy s ugyanazon lénynek csak két különböző látszatai vagytok! Ana te, s te vagy Anna! Hogyan lehet a lénynek önmagában önmaga iránt vágyása? Ede, Ede, annyira megfelelekzeztél minden logikáról? Elmékedjelj csak! Téj magadhoz és ne essél a közép álokoskodásiba!”

De hiába! akaratom nem elégedett meg ez okoskodással!

„Nincs is szándékomban a lényt önmagában karjaim közé zánni. Vágyam egyedül azon kedves, édes, lelkesítő tünemény után van, mely a dolgok jelenkezésének (phänomenon) a mulandó világában Brandt Anna nevet visel. És jaj, őt elveszteni — mivel oly ostobaságot követtem el, hogy multó léttemet egyedül a „lénynek önmagában” kutatására szenteltem, — ez oly pokoli kín, melyért elég könyvet ejteni nem lehet, még ha 1000 Aeon minden angyala a legszabadabb furioso demonico-ban üvöltene?”

*) Nem ártana ha ezikkirő urak egy kissé tisztábban is lennének. Betűszedő.

De mégis legyen!* folytatam nyomorteljes szünet után. „A sors döntött! Ezental csak az igazság, a való hiva leszek: minden más becsnélküli, érvénytelen s megvetésre méltó lesz előttem... Jövöre sem, bírálatokat nem fogok írni, sem tudományos értekezleteket nem fogok fölolvani, mivel mindkettő csak kenyérszerzést van és igazi bölcsészshöz nem illik!”

Andküll, hogy tudám, mit teszek, íróasztalomhoz leülök s pontosan átvizsgálom eddigi kiadásaimat s bevételmet; fél óra elteltével azon meggyőződésre jutottam, miszerint vagyonom felolvására pótlása nélkül — tekintve a pénzértéket folytonos esökkenését is — egyáltalán nem elegendős arra, hogy hozzáim illő életmódot folytathassak. Ha a legfajdalmasabb néklözésekre elszánom magam s ha a legrosszabbat is örömet töröm el: akkor sem lehetett volna — legalább egészségem szempontjából — ily eszelős módon magamat sanyargatnom s kínoznom. A szellem csak akkor működhetik tisztán s teljesen, ha a test is megkapja kellő táplálékát életrejeit, mert ép testben ép lélek.* Nem, még gondolni sem lehet arra: tőkémblől meg a legszerényebb feltételek mellett sem élhetek!

Ekkor egy pokoli — diabolus — gondolat villant agyamba. Ezt mindenféleképpen megfontolva rendíthetetlenül elszántam magam annak végbevitelére.

„Nősülni fogok” — gondolám — „és pedig oly nővel, kinek anyagi vagyona felöld minden élemezés feletti gondtól és így minden tekintetben lehetővé teszi, hogy életvezérelméről korlátlanul adhatom magam. Ha a bölcsészet el is zárta az utat földi boldogságra, ha nem is tudom elnyerni álmainm varázsképét: ugy legalább e tudományt főnyom utolsó cseppjéig kiküriteni és nem leszek képtelen metafizicai vizsgálódásaimat a fizetetlenül maradt számlák feletti gond s aggodalmas szemléldésemmel félbeszakítani. Vagyonos nő — ez győzelem reményem — legalább szellemi győzelemre és lellem is megnyugszik, ha szellem teljesen s tökéletesen kifejlődhetik!”

Ezen tervem ésszerűsége oly közvetlen fényre világított reám, hogy legott gondoskodtam keresztülteléhez legalkalmasaknak látszó czélok — s utakról.

Mindene-előtt gazdaasszonyomnál tett látogatásokat korlátoznom kell s velök legalább a következő 14 napra egészen felhagynom, mivel Annának egyetlenegy reám vetett tekintete az akkori körülményekhez elegendő arra, hogy roméiméim egész várát romba döntse. Ezen intézkedésem összes házasulási bölcsészetem Prolegomenájába való bevezetéseimre volt czélova.

Második sorban az egyetemi városnak minden eladó leányai felett lehető gyorsan átpillantani és azokat, kik egyéni céljaimhoz alkalmasaknak látszanak, megjelölni.

E végre — bármi nehezemre esik is — néhány drága hetet fel kell áldoznom és az ugynevezett művelt kövöket meglátogatnom. Nevezetesen ezelszerűnek véltem a már koros női közönségből néhány barátom számomra ad hoc megszerezni, mivel már Schopenhauer Arthur azt állítja, hogy a legközelebbi, gyakorlati dolgok a nőktől jobban megtudhatók mint a férfaktól, míg másrészt az életesebb kor több tapasztalást is rejt magában.

E tényállapot megfontolása után eltökéltem magamban, hogy az idővel megkopott frakkomat újjal felszerelém, öltözetemet ugy tökéletesítem s változtatom, mint azt szándékom rendkívüli fontossága megkívánja. Részint Schopenhauerből, részint saját meggyőződéseimből tudatom, hogy a nőknél a külső hatás a döntő; bírhatja valaki a legkittünőbb tudományos képzettséget, a legfinomítottabb ízlést, a legderékasabb törekvést: mindezt a külső bizonyos előnyei nélkül nem jön tekintetbe és a legszűkebb körű köznapi ember bármi Cartesius fölé emelkedik, ha az első esetleg élénk, deli természetű s finom salonruhában jelen meg.

Ezen reflexiók arra buzdítottak, hogy a tükörbe nézve külsőmet — a nőknél lehető jó sikerre tekintettel — részrehajlatlanul vizsgáljam. Vizsgálódásom kielégítő eredményre vezetett. Vonásaim bizonyos szabályszerűsége elvitatlan volt; testikatom sem volt kifogásolható, ámbár aetheticai harmoniám sérleme nélkül valamivel delies s fenéséges alakta lehettem volna.

„Kár” — gondoltam magamban — „hogy nem

bírlatom mintegy 4 hétre nagybátyám, az életvidor huszárhadnagy tömör, óriás alakját. Könnyen boldogulnék én akkor, míg így 2, 3-szor bizonyára hiában kopogtatok.*

A gondviselés jelöl tekintettem, hogy ép e pillanatban jutott derék nagybátyám eszembe. Seckendorff Oskár szülővárosom legfinomleltűbb arszláni közét tartozott és ha valaki hívatottnak látszott, hogy engem czéltalan idővesztetések nélkül a vagyonszóbb társaság körébe bevezessen s a főváros hölgyeivel megismertessen, ugy ő volt az, ő, kiért a város egyik végétől a másikig majd minden leány szíve forrón lángolt.

Dictum, factum. Másnap reggel már megkértem vőári szobámot, miszerint testem épületi viszonyait a mesterség minden törvénye szerint mérje ki és vesse meg egy új öltözet összeállításának alapját. Minden szentjére kértem, hogy soká ne várakoztasson; ezután pedig Amára emlékeztet erőszakkal elfőjta, nagybátyám, Seckendorff Oskár huszárhadnagy, lakására mentem.

Bámulatomra még ágyban találtam őt, dacára, hogy a szomszédtoronyban már fél tízenegy ótt. A kávé, mely mellette az asztalkán állott, hideg lett és más jelenségekből is arra következtethettem, hogy itt oly macacs álomkórsgággal gyűlt meg bajom, mely mértékellenül folytatott tivornyázások folytán szokott beállani.

En azonban nem rémültem vissza, hanem az ágy sarka mellett álló buján kipárnázott széken helyet foglaltam, míg Oskár szeméit dörzsolgötte nagyokat ásitott.

„Minek köszönhetem e különös szerenését?” kérdezte végre szivarra gyújtván.

Röviden s — mitői féltém — nem minden pirulást néklől előadtam neki, hogy szándékom van mostantól fogva polgártársaim társadalmis gyönyörében részt venni és különösen a női világot, valamint alaposabban szemügyre venni. Kértem, hogy — mihielyt új ruhám elkészül — körének néhány előkelőbb családjaival ismertessen meg és — mivel a méltviség má nap a vagyonnal koroltve jár — e czérra oly családokkat szemeljen ki, melyeknek anyagi viszonyaik is megiehetősen rendezettek.

Nagybátyám hangosan nevetett; kávéjéből erőszakkal szörpöntött; szivarját fogai közé vette és kellemesen mosolyogva fejével maga elé biccentett, mintha magas elméjével teljesen ki lenne elégitve.

„Igy áll tehát a dolog” — mondá végre fejbőlíntva. „Meguntam a száraz bölcselkedést s gazdag nőktől akarok magadnak választani?”

„Ki mondta ezt?” — rebegtem fokozódó zavarral.

„Nos” — vizszná ő mindig élénkebben — „én ugyan mitsem értek logikai s metafizicai szemérfnyesztetésekhez; de a helyett bírok én azzal, mi nálatok tudósoknál rendszeren hiányzik: nevezetesen gyakorlati értelemmel. Ennek segélyével ugy állítottam egész szívedem s lelkelem, mintha csak valami püspök előtt meggyóntat volna; ha tebtát egészen akarsz eszeledni, fel kell hagynod minden fillentés- s szineskedéssel és nyiltan kell beszéled. Azutan szívesen kész leszek barátságos segítséget nyújtani.”

„Igaz van” — felelém ünnepelesen — „elmékdől férőhöz egyáltalán nem illik a valót csak pislogatni ott, hol világosan, tisztán s minden pirulástól menten ragyogtathatja azt. Igen, Oskár nőstülni akarok s a bölcsészet problémáinak súlyos terhe nem enged erre halasztást. Nősülni akarok de nem ama mindennapi okokból, melyek a köznapi embert a házasság igazat alá hajtják, hanem a tudományom iránta szeretetből a szabadon kutatás nagyrabecsüléséből, egyzóval az idea szent szolgálattól.”

A hadnagy ugy nézett reám, mintha kételkednék szellemem zavartalan állapota felett. Rövid idő múlva sikerült az egész tényállapotot előtte érthetővé tennem. Csak egyről hallgattam: Annáhozí vonzódásaimról, mely mégis elhatározásom tulajdonképi s első alapoka. A világ összes kincséért nem voltam képmel nevét ajkaimra hozni, annyival inkább azon érzelmekről szólnani, melyeknek oly Don Juan, miut Oskar, előtt semmi értelmök nem lett volna.

Nyilatkozat. Tisztelettel értesítem a n. é. olvasó közönséget, hogy addig míg egy tevékeny és minden befolyástól menten álló független álláspontu szerkesztőt ügyünknek nem nyerhetek, mi

hiszem nem soká tart, minden e lapban megjelent közleményért a felelősséget magamra vállalom. Addig is a lapot az ügynek támogató főmunkatársak gondozzák. A kiadó.

Vidéki és helyi hírek.

A Tarczy jubilaum ügyében az alulnevezettek a következő felhívást teszik közzé: Tarczy Lajos, iradalmi művelőri s tanári érdemeiért országosan ismert pápai tanár f. évi november 5-én ünneplend tanárkádása 50-ik évfordulóját. E nap kötelességszerűen visszaemlékezés napja leendő az ünneplő kádás tanár nagy számú tanítványaira nézve, kik az ő mintaszervi s figyelmet lekötő oktatásában részesülni szerencsések voltak, s kik má már a közpályán fényesebb vagy szerényebb munkakörökben működnek. A tisztelet és kegyelet többféleképpen nyilvánultak. Koszoru, bilikom, sok más egyéb lehet annak kifejezője. Mi alólirottak, egykor tanítványai az érdemeikben megözönlő tanárnak, oly valamban óhajtanánk ennek kifejezést adni, mi tudlje az ünneplő napját, sőt magát az ünneplőt is, s őrzője legyen emlékeknek, tolmácsa emlékeknek akkor is, midőn ezekről a most élő tanítványok töltő nem beszélhetnek. E czéllal indítványozunk egy „Tarczy-alap” czímet viselő, s a pápai főiskolában, mely az ő tanári s iradalmi működésének színtere volt, tehetséges szegény tanuló segélyezésére kamatozandó tőke létrehozását. Azaz biztos reményben, hogy indítványuk Tarczy Lajos tisztelet, különösen egykori tanítványai kedvéért visszhangra találand, s közök leendnek velük közreműködni az említett alap létrehozásában, ki-beosztják gyűjtő-íveinket, bizalommal kérvén mindezeket, kik tiszteletök s tanítványi hálaökö jelölő „Tarczy-alap” gyarapításához járulni kívánának, sziveskedjenek neveiket, adományaik, valamint a körükben esetleg gyűjthető adományokat följegyezni, illetőleg följegyezteni, s a gyűjtött összeget, mielő nyilvános számadás fog közzététetni, folyó évi november első napjáj Kis Gábor kerületi pénztárnok urhoz Pápára küldeni. Kelt Komáromban, 1880. szeptember 3-án. Fördős Lajos, Jókai Károly, Jókai Mór, Kerkaipó Károly, Kis Gábor, László József, Molnár Adám, Molnár Aladár, Pap Gábor, Pármándy Lajos, Váli Lajos.

A Tarczy-ünneplő ügyében a budapesti egyetemen is élénk mozgalom indult meg, hogy az ifjuság rokonszenvét szintén alkalomszerűleg és méltón fejehesse ki. Tegnapelőtt e czéllal a valaha Pápai tanult egyetemi polgárok népes látogatott értekezletet tartottak, hol abban állapodtak meg, hogy a jubilászhoz üdvözölő iratot és közöltségen beszerzendő czüst koszort fognak küldeni. A szükséges intézkedések megtételére bizottságot küldöttek ki.

Schreier hegédűtővész hangversenye ritka műhelyzetet nyújtott péntek este városunk közönségének. Schreier ur a lélek és szív legmélyebb rejtekeit hozta hullámzásba költői hével s mindenkit elragadó gyönyörűhangjával. Ritka virtuoz, ki lelkében meggyökerezett kellemes hangulatnak éveztejtéljes variációkat bír köleszőzni, mely álláspontján csak általános elbűvölést teremt. A szépségna műpártóló közönség tetszését és figyelmét föltöltő magára vonta; s méltán fölívjuk a műszerelő közönség pártoló és tömeges meglezését. Ha igaz miut hírlík, Schreier ur a városi szegény-alap gyarapítására engedti át valamely estély jóvedelmi felet — s így méltánylásunkra annál nagyobb érdemet fog tenni.

A két izraelita hitközség kebeléből választott kiegyezési bizottság működését f. h. 23-án befejezte. A bizottság határozatai holnap fognak mindkét hitközség közgyűlései elé terjesztetni s hitbellel elfogadtatni. Tandem aliquido a régi több oldalú várakozás igényeinek elég lesz téve.

Polgári kör második grand-murija kisebb kiadásban vasnap este lett megtartva. Az ösies levegő járás dacára is közönség meglehetősen számban kereste meg a kertet, s a fiatalásb csakhamar tizes tánczra hívölt. Egyetlen kifogása volt többeknek s pedig a lassu kiszolgálás végett, s hogy talán föl nem ismerve, kissé kellemetlen hangot kellett a szolgálatsemélyzettől zsebre rakni.

Balatonfűredn szept. 12-én Késmárky József törvényeszei emök emlékelete alatt népes érdekeltségű gyűlés volt a veszprém-balatonfűred-tapolcazi vasut ügyében. A gyűlés határozatú kimondta, hogy az előmunkálatok a Balaton partján haladó hat mértföld hosszú vasutvonalon az 1869-iki fölmérés alapján megkezdendők. A fővonal Veszprém, B-fűred, Tapolca a legrovidebb esatlakozással a déli vasulhoz, a mellékvonat Tapolcaztól indul s vagy Deveseren vagy Sümegen át esatlakozik Jánosháza a nyugati vasulhoz. A gyűlés határozatához hozzá járult Szegényi főispán; a gyűlésen 450-en vettek részt. Jövő gyűlés október 31-én. K.

Az új bankök, miut hírlík, már sajtó alá kerültek, s mintegy 6 hó múlva elkészülnek. A régi bankjegyeknek beváltására és az újának forgalmozására nézve még ez évben ki beosztatik a rendelet, és valószínű, hogy az új bankjegyek a jövő év aprilis havában kerülnek forgalomba.

Heti vásár pénteken népes és az előbbieknél nagyobb izletforgalmat mutatott.

Időjárásunk a forró nyári napok után gyorsan kemény hidegké kezd válni. A hívós levegő igényli a féli öltönyt, van ostrom a zálogintézetekben illetőleg cserobeltetés a nyári felöltökhöz.

Lutris és balszerencse. Pénteken este történt meg egy vidéki jökövédi falusival. Heti vásárára szerencsésen utón ki, azt hitte csupa szerencsét hoz minden munkájá. Bement a lutris holiba s derekán belétrizott rescentóval, s melengítő szeszszel, amint kijött s felült kocsijára belevágott lovaiba. A lovak nekiramodva a kocsiót fölfordították s szerencsesen gazdjúkat — szerencsésen ott feledek.

Léghajók versenye. London mellett néhány napja érdekes verseny folyik. A főváros mellől különböző pontokról léghajók szállnak fel egyszerre; a verseny célja az megfigyelni, hogy egy léghajó tésfél óra alatt átlag minő távolságot tesz meg. A léghajókkal természetjűdösök és hrlapírók utazgatnak az ég felé.

Megjelent az „Ország Világ” XXI. füzete a következő tartalommal: Margit. (Elbeszélés). Könyves Tóth Kálmántól. A tekintetes ur. (Ballada). Tolnai Lajostól. Alkony. (Rajz a Balaton partjáról). Sámegei Kálmántól. Régi dolgok. Vasúti kalend. Frankenburg Adóltól. Katona József kiadatlan drámaíró. Abafi Lajostól. Naplójegyzetek 1840-ből. Idős Szinyei Józseftől. Visszaemlékezések Száchevny Istvánra. Kerthely K. M.-tól. Az állatkertből. Grubzei Gézátlól. Keleti műiparezkek kiállításá. Gelléri Mórtól. Rodey Luezia. (Francia regény). Fordította Veres Sándor. Hazafelé. (Képpel.) Szarvasadászat. (Képpel.) Tibany. (Képpel) Olesó János. (Képpel.) Nagy-Szalnák vára. (Képpel.) Imre Lajostól. B.-Fáredtől — Fiuméig. (Képpel.) Irodalom. Zene. (d.—i.—f.—) Színház. (Sz.) Divat. Charlotte-től. Pecsét és ezimertár. Czobor Bélától.

A „Hazánk” írja: „A pápa-keszthelyi vasút részvényeire az alábbi határidő f. évt október 15-ig meghosszabbított. Nem tudjuk felteni, hogy Győr közönsége ezen városunkra nézve is előnyös vasút létesítése nem pártolná, annál fogva ismételve is felkérjük a város tehetősb polgárait s kereskedőit minél számos részvény alájegyzésére.”

Uj adatok gróf zichy Ödön kivégzetéséhez. „En, ki azon időben, mint 17 éves ifjú, Fehérmegyében Abán laktam, s ott a nemzetiségnek tagja voltam, ugy emlékezem, hogy a Zichy grófok elfogatása napjának reggelén Görgey mint őrnagy, Tranggoss kapitányval, Vásárhelyi hadnagygyal s vagy 50 feni bonvéddel Abára jött, s miután ott proklamációkat hoesított ki, s a katonákat is szószóztotta a szomszéd községbe, maga visszament

Adonyba. E napon déltűnt 2—4 óra között fogták el gr. Zichy Ödönt és rokonát, midőn Székesfehérvárról Kálozra ment volna. Soponya falnál, s Abára szállítva, átadták ott Tranggoss kapitánynak. Itt őrizték azon éjszakán honvédek és helyi nemzetőrök — köztük én is — a két Zichy szabad ég alatt iszonyu esőben, s másnap reggel szállították őket Adonyba. Pál hintóban, Ödön lóháton ment Székesfehérvárról Káloz felé, s midőn Soponyán a honvéd kantárszárát megfogva kérdezé: Kicsoda az ur? Ödön büszkén felelé: En gróf Zichy vagyok! Hát te kinek a cseléje vagy? En — felelt a honvéd — a nemzet cseléje vagyok, s épen az Urat várom itt. stb. Pál nyugodtan viselte sorsát, de Ödön nagyon nyugtalan volt, minduntalan óráját nézte, s háromszor-négyszer is kérte Tranggoss kapitányt, hogy a hideg eső elől engedje őket fedél alá menni: de az nem engedtetett meg.” F.—H.—

Dr. Tanner. Amint amerikai lapok írják, nem dr. Tanner az, aki legtovább bűjtött volna, hanem azon philadelphiai Schaleross Jakab, aki 1870. évi december 18-iktól 1871. márczius 8-ig — tehát 85 napig betegsége miatt az ágyat őrizte. Ezen idő alatt semmit nem evett, és csak egyedül vizet ivott, amelyben gum-arabieum volt vegyítve. 1871. márczius 8. meghalt.

Elfogott lótolvaj. Az enyingi járásbíróság hivataloslagja, Lajoskomáromhoz tartozó Fülöp-hegyi szőlők mellett felő hó 16-án esti 10 órakor Mayer József (Kucecz Jóska nevű híres lótolvaj) fogott el, a hegyásztorok segélyvel. Mayer Tolnámegye kis-szekelyi illetőségű lakos, és Tolna-Somogy-Fehér és Veszprém megyék rejtőget lótolvaja volt; erős, izmos, magas testalkatú ember. Elfogatásakor is épen két lovat és egy kocsiat akart ellopni.

Gyujtogatás. Lázár Ignácz felsővárosi lakosnál valami schonnai gyujtogatást akart eszközölni, de a tette csakhamar rájötték és elfojtották. Nem ártana ebben a szeles időjárásban egy kissé vigyázni!

Városunkban meghaltak f. hó. 16-tól 22-ig: Koltli Görgey, r. k. 59 éves, öngyilkosság. Német Antal gyermeke Pál, r. k. 4 éves, sorvadás. Lövy Adolf gyermeke Dezső, izr. 15 hónapos, bélhurut. Dobroné Sámuel leánya Lina, á. h. 3/4 éves, sorvadás. Csurgai Gyula leánya Zsófia, h. h. 7 hetes, hóhurut. Kászl János leánya Rozália, izr. 10 napos, gyengeség. Ács József leánya Roza, r. k. 2 1/2 éves, sorvadás. Érsek Dániel gyermeke Dániel, á. h. 1 éves, sorvadás. Roth Ignácz, izr. 27 éves, tüdőgömbök. Deutsch Lajos gyermeke József, izr. 12 napos, rángóros.

Krausz Gyula tánc- és illemtanító mint értesít bennünket, f. hó 30-án Sárváron működését befejezi és október 1-jétől kezdve Pápán, saját lakásában fog táncitanítást rendezni. Továbbá tudatja, hogy esténként 7—8-ig táncgyakorlatot tart; a n. é. közönség pártfogásába ajánljuk e jó hírnévnek örvendő tánc- és illemtanítót.

VASUTI MENETREND.
PÁPA-GYÖR-KIS-CZELL.

Indul:

Pápáról Kis-Czell felé	d. é. 12 ó. 24 p.; d. u. 7 ó. 54 p.
„ Győr felé	d. u. 2 ó. 49 p.; regg. 6 ó. 42 p.

Erkezik:

Pápara Kis-Czellből	d. u. 2 ó. 44 p.; regg. 6 ó. 12 p.
„ Győrből	d. é. 12 ó. 19 p.; d. u. 7 ó. 29 p.

GYÖR-BÉCS-BUDAPEST.

Győrből ind. Bpest felé	11 ó. 20 p. d. é. 10 ó. 16 p. este.
Győrből ind. Bécsfelé	5 ó. 17 p. d. u. 4 ó. 20 p. regg.

SZOMBATHELY-SOPRON-NAGY-KANIZSA.

Szombathelyről indul Sopron felé	3 ó. 15 p. regg.
„ „ „ „ „ „	9 ó. 15 p. d. é.
„ „ „ „ „ „	3 ó. 10 p. d. u.
„ „ „ „ „ „	7 ó. 51 p. este.

Gabona-árak.
PÁPA:

100 kgr. vagyis métermázsánként.

Buza: jő 10 frt. 30 kr., közép 9 frt. 30 kr., alsó 8 frt. 60 kr.
Rozs: jő 8 frt. 40 kr., közép 7 frt. 40 kr., alsó 6 frt. 80 kr.
Arpa: j. 7 frt. — kr. k. 6 frt. 50 kr. és a 6 frt. — kr.
Zab: j. 5 frt. 80 kr. k. 5 frt. 40 kr. 5 frt. — kr.
Tengeri: j. 8 frt. 50 kr., k. 8 frt. 25 kr. és a. — kr.
Burgonya: — frt. — kr. közép 1 frt. 20 kr.
Szén: j. 2 frt. 60 kr. k. 2 frt. 10 kr.
Zsup: j. 2 frt. — kr. közép 1 frt. 70 kr.

Pápa, 1880. sept. 24. **Wolfa József** h. polgimester.

Felölés: A kiadó.

Leben
und
GESUNDHEIT
wieder erhalten.
Neuester Heibericht
vom 9. Juli 1880.

Beste Heilnahrungsmittel für Magenranke. Blutarme und Körperschwäche.

An den k. k. Hoflieferanten der meisten Souveräne Europas, Herrn

Johann Hoff,
k. k. Rath, Besitzer des goldenen Verdienstkreuzes mit der Krone, Ritter hoher preussischer und deutscher Orden.

Wien, Stadt, Graben, Bräunerstrasse Nr. 8.

Meine bisher an Blutarmuth und Bleichsucht leidende Tochter verlanlt die Rückkehr ihrer Gesundheit und ihrer blühenden Gesichtsfarbe lediglich dem Genuss Ihres Malzextraktes, was mich veranlasste, dieses treffliche Gesundheitsbier auch gegen meine mit Magenleiden verbundene Körperschwäche anzuwenden. Ich war so schwach, dass ich nicht von der Stelle gehen konnte. Der Erfolg war sehr günstig. Meine Tochter und ich sind Beide vollständig hergestellt und verdanken Ihrem Malzextrakt-Gesundheitsbier Leben und Gesundheit.

Bitte um Zusendung von 50 Flaschen Malzextrakt-Gesundheitsbier, 5 1/2 Kilo Malz-Chokolade und 10 Beutel Malzbonbons.

Luckenwalde, 9. Juli 1880.

Frau Charlotte Kumpe.

Amtlicher Heibericht.

K. k. Feldspitälér-Direktion etc. Schleswig. Das Hoff'sche Malzextrakt-Gesundheitsbier hat sich in allen beobachteten Fällen als ein genu genommenes, die Wirkungen eines Nähr- und Stärkungsmittel enthaltendes Getränk erwiesen, besonders bei Trägheit der Funktionen der Unterleibsorgane, bei chronischen Katarrhen, grossem Säfteverlust und Abmagerung.

Pirz v. Gayersfeld. Dr. Mayer, Regimentsarzt.

Hauptdepot: Bermüller Alajos.

MEGJELENT

„Ifjusági és népkönyvtár“

III. füzete:
„MUNKA és JUTALOM“

Szerkesztő: **Bánfi János** a pápai polgári iskola igazgatója.

Kiadja és kapható

Nobel Armin könyvkereskedésében Pápán.

Ára: 40 kr.

ÖNKÉNTES VÉGELADÁS

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, miszerint üzletem beszűntetése céljából, **raktáromban lévő összes divat-, vászon- és rövidáru-czikkeket 20% gyári áron alól árusítom el!**

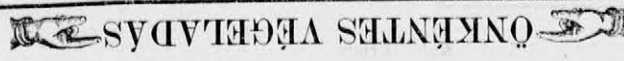
Ily **rendkívüli olcsó bevásárlási alkalmat nyujtva,** kérem a n. é. közönség minél számosabb látogatását.

Az üzlet árucikkkel együtt — megegyezés folytán — szintén bármikor átvehető.

Pápa, 1880. szept. hó.

Kiváló tisztelettel
BERMÜLLER GYULA
divatkereskedő.

!!! Önkéntes végeladás !!!

Tanodai jelentés.

A kereskedelmi vasárnapi tanoda

XXVI. évfolyama

f. é. október 3-án veszi kezdetét, miről a kereskedelmi társulat tisztelt tagjai illetően tudósítanak s egyszersmind udvariasan felkértem, abban tanonezaikat és gyakornokaikat annak idejében felvételni.

Pápa, szeptember 1880.

LÖVY MÓR
felügyelő.

BARON ZSIGMOND
igazgató.

ELEGANS őszi és téli ruhák jutányos árakban.

Egy egész ószi ruhagy 18—20 frt.
Egy téli kabát 14—20 *
Egy pantlós 3-5-0-8 *
Egy pantlós mellényvel 6—10 *
Egy kötényes 14—20 *
Egy reggeli felöltő (Schichtrock) 15 *
Egy vadászkatát szövettel csak 6 frt. 50 Kr.

Gyermekruhák

téli szövettel:

7 éven feletti egész állomány 9 főtől 12 frt-ig.
Kisbábok részére 5 frt. 50 krtól 7 frt. 50 krtig.

A n. é. közönség pártfogását kérvén

tisztelettel

Koczka László

PÁPÁN.

Ingyen

20 frt. bevásárlás után
1 1/4 színes abrosz.

Ily feltűnő olcsóság még nem létezett mint
Székesfehérvárott a „Profétához“
czimzett tulajdonosánál.

Ingyen

40 frt. bevásárlás után
1 szőrszövet-ruha.

Kabel Sürgöny Telegramm.

Rögtönözve tudósítom a n. é. közönséget, hogy az előrehaladt idény végett nyári kelmék és más egyéb czikkek feltűnő olcsón

CSŐD-becslésen aluli

árak végleges gyors eladásával lettem szírszó P. E. gyáros által megbizva, mivel szerződéseim akként egyező, hogy tengerentuli szállítmányát legfeljebb 40 nap alatt okvetlenül elarusítani feladatommá teszem, tehát itt a jó alkalom, hogy a világi hírnévre szert tett „Proféta“ czimű tulajdonosához SZÉKESFEHÉRVÁRRA folyamodjak a n. érd. közönség, bárki is a legkevesebb pénzért bevásárlását feltűnő olcsón fedezheti, ne kössék tehát senki e sorok áttekintése után azonnal megbizásait eszközölni, mert ily esodálatos olcsóság a XIX-ik században nem fog ismét kínálkozni, daczára, hogy a készlet óriási, a tömeges megbizások azt kimerítik, azért azokat mielőbb eszközölni kérem.

Kizárólagos főraktár: palotaikapu-utca volt Szeivald-féle ház.

Kiváló tisztelettel E I B I S C H R. a „Profétához“ Székesfehérvárott.

Rendkívüli olcsó kivonat

Ruhakelmékből.

	Ezelőtt	Most
2000 rőf pekkingi sevir	—85	—29
3000 rőf marzalmi	—85	—25
15000 rőf namdgo	—38	—14
1000 rőf kámeron színben kangam	—85	—38

Crettonokból.

4000 rőf francia creton de Millör	—27	—15
3000 rőf valódi angol creton	—45	—25
6500 rőf valódi szegedi festő	—35	—16
3200 rőf szegedi festő de Millör	—48	—24
2000 rőf brasíliai oxford	—42	—20
8000 rőf legnehezebb angol zefir oxford	—55	—29

Egészlen szállított áron a második leltári kivonatból.

Gyolcsokból.

1 vég 30 rőf 1/4 rosenthali gyolcs	6.50	3.67
1 vég 30 rőf 1/4 szilézai gyolcs	9.80	4.80
1 vég 30 rőf 1/4 fél czérna vászon	8.85	4.26
1 vég 30 rőf 1/4 valódi nehéz slezinger	11.50	5.85
1 vég 30 rőf 1/4 Rollen-féle bőrvászon	12.80	6.50
1 vég 30 rőf 1/4 valódi fehérített st. kreas	14.70	6.90
1 vég 30 rőf 1/4 st. fehérített kreas	18.90	9.75

Kanavásznokból.

1 vég 30 rőf 1/4 C. chiffon	9.90	6.40
1 vég 30 rőf 1/4 finom R. chiffon	14.50	7.40
1 vég 30 rőf 1/4 csinavat fehér gradli	14.50	6.90
1 vég 30 rőf 1/4 floressdorfi kanavász	5.20	2.75
1 vég 30 rőf 1/4 amsterdami kanavász	11.50	6.75
1 vég 30 rőf 1/4 v. rumburger kanavász	16.50	7.50
1 vég 30 rőf 1/4 fehér legnehezebb nanking	16.50	7.40

Különösen figyelmeztetem a n. érd. közönséget a 3-dik leltári kivonatmra, mely fehér és színes abroszokból, szalvéta és törülközőkből álland!!!

1 db. 1/4 színes norva abrosz	1.15	—47
1 db. 1/4 karlsbergi fehér vagy színes abrosz	2.75	1.50
1 db. 1/4 színes vagy fehér rumburger abrosz	4.80	2.25
6 db. fehérített pápai szövési szalvéta	3.50	1.50

	Ezelőtt	Most
6 db. damastirozott pekkingi szalvéta	3.90	1.85
6 db. fehérített mühlhausi törülköző	2.40	1.35
6 db. mühlhausi fehérített törülköző	2.90	1.65
6 db. foralsberg vagy damast lütköző	3.90	1.85
6 db. valódi rumburger zsebkendő	1.88	—95
6 db. legfinomabb rumb. zsebkendő	3.90	1.65
12 db. finom patiszt vagy czérna zsebkendő színes széllel	3.50	1.50

!! Fekete és színes selymek hallatlan olcsó áron !!

1 rőf nobles selyem fekete	2.90	1.45
1 rőf Grodenapf Feille	3.80	1.60
1 rőf valódi Grogren Faillé	5.40	2.25
1 rőf legnehezebb fekete atlas	3.95	1.75
1 rőf Faillé de Paris minden színben	6.50	1.85
1 db. 1/4 fekete atlas selyem kendő	4.80	1.80
1 db. 1/4 valódi fekete nobles kendő	4.50	1.70
1 db. 1/4 csinavat selyem kendő, szele nélkül	1.90	—88

!! Fekete ternoimat, lüsztereimct, ripszeimet, mar az őszl ivadra is igen melegen ajánliatom !!

1 rőf 5/8 4. fekete termo	1.25	—45
1 rőf 6/8 4. fekete alapon termo	2.80	—75
1 rőf 1/4 színes cloth-terno minden színben a mostani dívat szerint	1.90	—68
1 rőf 1/4 fekete lüsztré	—55	—25
1 rőf 1/4 igen finom lüsztré	—95	—35
1 rőf 1/4 virágos fekete lüsztré	1.10	—45

!! Utolsóelőtti nagyon szállított ár-jegyzék!!

Paplanak, matrécok, esipkefüggönyök, glanzperkalok, színes és fehér parqueto kból.

1 rőf esipkefüggöny	—55	—25
1 rőf igen finom gjour esipkefüggöny	1.50	—55
1 rőf virágos vagy csikos glanz-perkal	—45	—24
1 db. gyermek creton paplan	1.80	—30
1 db. gyermek casmir paplan	2.80	1.45
1 db. valódi Afrik matréc	9.80	4.59

	Ezelőtt	Most
1 db. Newyorki Afrik matréc	13.80	5.25
1 db. kitűnő löször-matréc	32.50	12.50
1 r. Schmil-parquet	—40	—25
1 rőf színes bécsi parquet	—30	—19
1 1/2 creton paplan	csak 1.85	
1 1/2 creton paplan török	csak 1.95	
1 1/2 török creton paplan	csak 2.35	
1 1/2 bécsi piros paplan	csak 2.45	
1 1/2 casmir paplan minden színben	csak 2.95	
1 1/2 casmir paplan minden színben	csak 3.50	
1 rőf piquet-parquet	—55	—38
1 rőf kitűnő kalföldi színes parquet	—45	—27

Utolsó feltűnő olcsó leltári kivonat

!! Áll különlegességekből !! Ezen czikkelen potom áron tulajdok.

1 garn. finom mansetta-gomb	csak 4 kr.
1 db. országos kiállítási kendő	" 4 kr.
1 pár kis gyermek-hajrisnya	" 5 kr.
1 db. finom genczirus tollkés	" 8 kr.
1 db. finom garz nyakkendő	" 8 kr.

2000 r. kávészin v. fekete barsony v. patent főrőf v. női ruhákra 2.80 —70

1 garnitur rips-teritő	22.50	9.50
1 r. 1/4 szeles kitűnő őszl vagy téli gyanjusövet	3.80	1.85
1 r. 1/4 szeles sima v. koczka téli gyanjukelme kabátja	5.50	2.25
1 db. chiffon férfi-ing	1.00	—85
1 db. madapolán chiffon ing.gallérral v.a nélkül	2.80	1.50
1 db. színes angol creton ing	1.84	—80
1 db. angol színes ing.virágos,koczka v. csikos	2.80	1.55
1 db. zefir oxford ing	2.80	1.20
1 db. braziliai egészen finom oxford ing	3.50	1.75

1 db. nagy alsó nadrág szilézai gyolcsból csak 85 kr.
1 alsó nadrág amerikai bőrvászonból 95 kr.

Ingyen

60 frt. bevásárlás után
1 szépen diszitett kész ruha.

Ingyen

80 frt. bevásárlás után
1 igen finom téli nagy kendő.